

**Міжнародний гуманітарний університет
Факультет медицини та громадського здоров'я
Кафедра внутрішніх хвороб**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОКп 13 Фізична терапія в геронтології та геріатрії**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ

Другий (магістерській) рівень
Магістр з фізичної терапії
22 Охорона здоров'я
227 «Терапія та реабілітація»
227.01 Фізична терапія

Розробники і викладачі <i>(азначаються розробники і викладачі, які викладають дисципліну - посада, наук. ступінь, вчене звання, П.І.Б.)</i>	Контактний телефон, адреса	E-mail
Єфременкова Людмила Назарівна	+38(067)586 90 85 Вул.Фонтанська дорога 23/1	ivv25@ ukr.net

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Ця дисципліна спрямована на розвиток у студентів загальних та фахових компетентностей, необхідних для роботи фізичним терапевтом. Студенти навчатимуться аналізувати медичні, соціальні та особистісні проблеми геріатричних пацієнтів. Вони також зможуть визначати функціональний стан пацієнтів похилого віку, встановлювати цілі втручання та розробляти технології втручання при різних захворюваннях. Крім того, студенти зможуть реалізовувати індивідуальні програми фізичної терапії відповідно до наявних ресурсів і середовища. Обсяг дисципліни становить 4 кредити ЄКТС. Організація навчального процесу здійснюється за вимогами Європейської кредитно-трансферної системи.

Метою викладання навчальної дисципліни «Фізична терапія в геронтології та геріатрії» є формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності до застосування у професійній діяльності сучасних засобів фізичної терапії та ерготерапії у геріатричних пацієнтів з урахуванням їх вікових та функціональних особливостей.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ, ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Фізична терапія в геронтології та геріатрії» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність здійснювати професійну діяльність фізичного терапевта або ерготерапевта, розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері фізичної терапії або ерготерапії відповідно до спеціалізації.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 4. Здатність виявляти та вирішувати проблеми.

ЗК 7. Здатність працювати автономно.

ЗК 8. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 2. Здатність клінічно мислити, планувати терапію, застосовувати науково обґрунтовані засоби та методи доказової практики (Evidence-based practice), аналізувати та інтерпретувати результати, вносити корективи до розробленої програми фізичної терапії або ерготерапії чи компонентів індивідуального реабілітаційного плану.

СК 3. Здатність ефективно спілкуватися з пацієнтом/клієнтом, його родиною й опікунами, формувати розуміння власних потреб пацієнта та шукати шляхи їх реалізації, розробляти та впроваджувати домашню програму терапії.

СК 4. Здатність до роботи у реабілітаційній команді та міжособистісної взаємодії з представниками інших професійних груп різного рівня.

СКфт 2. Здатність обстежувати осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп із складною прогресуючою та мультисистемною патологією за допомогою стандартизованих та нестандартизованих інструментів оцінювання, визначати фізичний розвиток та фізичний стан.

СКфт 4. Здатність проводити фізичну терапію осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп при складних прогресуючих та мультисистемних порушеннях.

СКфт 5. . Здатність планувати та контролювати тривалість та інтенсивність терапевтичних заходів для забезпечення їх відповідності стану здоров'я, функціональним можливостям пацієнта/клієнта та цілям фізичної терапії.

СКфт 8. Управляти робочими процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів у фізичній терапії, керувати роботою асистентів, помічників та волонтерів.

СКфт 02. Здатність обстежувати осіб різних вікових, нозологічних та професійних груп із складною прогресуючою та мультисистемною

Навчальна дисципліна «Фізична терапія в геронтології та геріатрії» забезпечує досягнення **програмних результатів навчання (ПРН)**, передбачених освітньою програмою:

ПРН 2. Уміти вибирати і аналізувати інформацію про стан пацієнта.

ПРН 3. Проводити фізичну терапію пацієнтів/клієнтів різного віку зі складними патологічними процесами та порушеннями.

ПРН 5. Проводити опитування (суб'єктивне обстеження) пацієнта/клієнта для визначення порушень функції, активності та участі.

ПРН 7. Спілкуватися з пацієнтом/клієнтом для визначення його потреб та очікувань щодо його рухової активності та результатів фізичної терапії.

ПРН 8. Прогнозувати результати фізичної терапії пацієнтів/клієнтів різних нозологічних груп та при складній прогресуючій та мультисистемній патології.

ПРН 9. Встановлювати цілі втручання.

ПРН 10. Створювати (планувати) програму фізичної терапії окремо, або як частину індивідуального реабілітаційного плану.

ПРН 19. Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах в умовах військового часу; вибирати методи та засоби збереження життя.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знати: особливості етіології та патогенезу різних патологічних станів у хворих похилого віку, методи оцінки фізичної терапії в геріатрії, особливості адекватного вибору індивідуальних та групових занять для хворих похилого віку, основні діагностичні критерії, методи діагностики та принципи фізичної терапії у геріатричних хворих залежно від етапу реабілітації.

Вміти: навички розробки та застосування програми фізичної терапії для хворих похилого віку, проводити лікувальну гімнастику з геріатричними хворими та рекомендувати індивідуальні програми фізичної терапії в залежності від стану хворого та особливостей перебігу хвороб внутрішніх органів, оволодіти навичками проведення дихальної гімнастики. Вміти встановити реабілітаційний діагноз пацієнту, необхідний для розробки програми фізичної терапії на певному етапі відновного лікування.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом	Вид заняття	Ознаки курсу
----------------	--------------------	---------------------

ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	14	28	78	2	3	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин			
	усього	лекції	практ.	самоств. роб.
Тема 1. Функціонування організму людей похилого віку. Особливості геріатричних пацієнтів.	14	2	2	10
Тема 2. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах органів дихання.	17	2	4	11
Тема 3. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах серцево-судинної системи.	20	2	6	12
Тема 4. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів	14	2	2	11

при хворобах шлунково-кишкового тракту.				
Тема 5. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах ендокринної системи.	17	2	4	11
Тема 6. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах системи сечовиділення.	17	2	4	11
Тема 7. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах опорно-рухового апарату.	20	2	6	12
Усього годин	120	14	28	78
Підсумковий контроль - екзамен				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Функціонування організму людей похилого віку. Особливості геріатричних пацієнтів.	2
2	Тема 2. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах органів дихання. Реабілітація геріатричних пацієнтів з пневмоніями, пневмосклерозом. Особливості дихальної гімнастики. Режими	2

	рухової активності.	
3	Тема 2. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах органів дихання. Реабілітація геріатричних пацієнтів з бронхіальною астмою та ХОЗЛ. Особливості дихальної гімнастики .	2
4	Тема 3. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах серцево-судинної системи. Реабілітація геріатричних пацієнтів з артеріальною гіпертензією. Апаратна фізіотерапія та реабілітація. Режим рухової активності.	2
5	Тема 3. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах серцево-судинної системи. Реабілітація геріатричних пацієнтів з ІХС: стабільною стенокардією, інфарктом міокарда. Стаціонарний та санаторний етапи реабілітації. Режими рухової активності. Реабілітація після аорто-коронарного шунтування.	2
6	Тема 3. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах серцево-судинної системи. Реабілітація геріатричних пацієнтів з хворобами міокарда та серцевою недостатністю.	2
7	Тема 4. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах шлунково-кишкового тракту.	2
8	Тема 5. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах ендокринної системи. Реабілітація геріатричних пацієнтів з цукровим діабетом 1 та 2 типу. Профілактика макро- та мікроангіопатій, діабетичної стопи.	2
9	Тема 5. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах ендокринної системи. Реабілітація геріатричних пацієнтів з хворобами щитоподібної залози.	2
10	Тема 6. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах системи сечовиділення. Реабілітація геріатричних пацієнтів з обструктивними уропатіями.	2
11	Тема 6. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах системи сечовиділення. Реабілітація геріатричних пацієнтів з метаболічними ураженнями нирок та хронічною нирковою недостатністю.	2
12	Тема 7. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах опорно-рухового апарату. Реабілітація геріатричних пацієнтів з запальними артропатіями. Профілактика анкілозів.	2
13	Тема 7. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах опорно-рухового апарату. Реабілітація геріатричних пацієнтів з дегенеративно-дистрофічними ураженнями опорно-рухового апарату. Профілактика тугорухливості суглобів.	2

14	Тема 7. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах опорно-рухового апарату. Реабілітація геріатричних пацієнтів з остеопорозом. Профілактика остеопоротичних переломів. Реабілітація після остеопоротичних переломів. Профілактика падінь.	2
	Усього	28

7. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Функціонування організму людей похилого віку. Особливості геріатричних пацієнтів.	2
2	Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах органів дихання.	2
3	Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах серцево-судинної системи.	2
4	Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах шлунково-кишкового тракту.	2
5	Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах ендокринної системи.	2
6	Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах системи сечовиділення.	2
7	Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах опорно-рухового апарату. Профілактика остеопорозу та дегенеративно-дистрофічних захворювань опорно-рухового апарату.	2
	Усього	14

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Фізична терапія в геронтології та геріатрії» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Консультації з викладачем протягом семестру.
5. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
6. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
7. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Функціонування організму людей похилого віку. Особливості геріатричних пацієнтів.	10
2	Тема 2. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах органів дихання.	11
3	Тема 3. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах серцево-судинної системи.	12
4	Тема 4. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах шлунково-кишкового тракту.	11
5	Тема 5. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах ендокринної системи.	11
6	Тема 6. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах системи сечовиділення.	11
7	Тема 7. Фізіотерапія та реабілітація геріатричних пацієнтів при хворобах опорно-рухового апарату.	12
	Усього	78

9. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення диференційного заліку.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит
--	---

10. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання
<i>Поточний контроль</i>

Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
<i>Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях</i>			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль Диференційний залік			50
Всього балів			100

11. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

(для іспиту)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою
--------------------	---------------	------------------------

		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	не зараховано
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Біла книга з фізичної та реабілітаційної медицини в Європі. Альянс Європейських органів Фізичної та Реабілітаційної медицини/ під. Ред.. К.Гутенбруннер, Е.Б.Уорд, М.Е.Чемберлен// Український журнал фізичної та реабілітаційної медицини.-2018.-№2 (додаток).-С.5-206.
2. Больові м'язові-скелетні синдроми у людей старших вікових груп: патогенез, клініка, терапевтичні засоби. /Т.В.Джужа, С.М.Федоров, В.П.Губенко та ін. - Тернопіль. Підручники і посібники. 2017.-256 с.
3. Мухін В.М. Фізична реабілітація: Підручник, 3-тє вид., перероблене та доповнене. – Київ: Олімпійська література, 2010. – 488 с.
4. Основи реабілітації, фізіотерапії, ерготерапії. Підручник/[Л.О.Вакуленко, В.В.Клапчук, Д.В.Вауленко та ін.] за заг. Редакцією Л.О.Вакуленко, В.В.Клапчука.- Тернопіль, ТДМУ, 2018.-272 с.
5. Основи діагностичних досліджень у фізичній реабілітації [навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів] / Т. Бойчук, М. Голубева, О. Левандовський, Л. Войчишин. _ Л.: ЗУКЦ, 2010. – 240 с.
6. Фізичні фактори в медичній реабілітації хворих на серцево-судинні захворювання. Навчально-методичний посібник./За ред.. О.М.Роздільської. - Харків. Точка, 2017 – 133 с.

Додаткова:

1. Фізіотерапія та медична реабілітація: poradnik. У 2-х томах / В.М.Запорожан, І.П.Шмакова. В.В.Кенц [та ін.] За ред.. В.М.Запорожана.-Одеса: Одес. держ. мед. університет, 2010.-170 с.
2. Теоретичні основи фізіотерапії та курортної терапії. Навчальний посібник./Л.Я.Васильєва-Лінецька, О.К.Зінченко, О.Л.Тондій та ін..- Харків, ФРП Петров В.В., 2018.- 75 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal> – офіційний веб-сайт МОЗ України;
2. <http://inmeds.com.ua> – веб-ресурс «Єдиний медичний простір»;
3. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.